

DÜNYA PİYASALARINDAN HABERLER

KALAY PİYASASINDA

DURUM İYİYE GİDİYOR ⁽¹⁾

1990-93 döneminde % 8'lik bir alçalmayla 225 kt'a düşen kapitalist ülkelerdeki Sn tüketiminin, 1998'e kadar ortalama % 2,5/yıl'lık bir hızla artacağı; bu büyümenin Asya'nın sanayileşen ülkelerinde odaklanacağı ve sadece Asya'daki talebin, 1985'e göre % 9 artarak, kapitalist ülkelerdeki toplam talebin % 20'sini karşılayacağı tahmin ediliyor.

Pb bazlı lehimlerin yüzyılın sonuna kadar tamamen yasaklanacağı ABD ile Japonya'daki ve Tayvan'daki elektronik ve otomotif tesislerinin taşındığı Asya'nın sanayileşen ülkelerinin lehim kullanımı, en büyük Sn tüketim kaynağını oluşturuyor. *Indium Corp. of America*, % 63 Sn + % 37 Pb içerikli lehimin ilk doğrudan ikamesi olduğu ileri sürülen bir Sn-In-Ag alaşımı üretti. Lehim üretiminin günümüzdeki düzeyi göz önüne alındığında, geleneksel alaşımların % 90 Sn içeren alaşımlarla ikamesinin, sadece elektronik işkolundaki Sn tüketimini 15-20 kt/yıl arttırabileceği açıklanıyor.

Yeni kullanımlardaki gelişmenin Sn madenciliği açısından uzun vadede önem taşıdığı; ITRI Ltd.'in (eski Uluslararası Kalay Araştırma Enstitüsü), Sn-Zn ile Sn-Ni kaplamalarında, Pb içeriksiz saçmalarda, Sn alaşımli şişe kapsüllerinde ve alev geciktirici malzemelerdeki kullanımın arttırılmasını amaçlayan çeşitli araştırmalar yürüttüğü ve Sn'in bu yeni pazarlara nüfuz etmesi halinde, 20-30 kt/yıl mertebesinde tüketim artışlarının sağlanabileceğini öne sürdüğü bildiriliyor. Al fiyatının 1995 başında yükselmesinin, metalik meşrubat kutularında yeniden Sn kaplamaya dönülmesi için cesaret verici olduğu ve son iki on yıl boyunca gözlenen tüketim alçalmasındaki ana faktörün, Sn kaplama talebindeki uzun vadeli alçalma olduğu ileri sürülüyor. Bütün bunlara rağmen, Fransa, Almanya ve BK'da teneke

imal eden tesisler, Al sac fiyatlarının yüksekliği nedeniyle tam kapasitede çalışıyorlar.

Sn piyasasında, gelecekteki arz-talep dengesinin Çin HC'nin ihracat düzeylerine bağımlı olduğu bildiriliyor. 1994 Baharı'nda APTCye (Asya'daki Sn üreticilerinin uluslararası örgütü) katılan Çin HC, 1994 ve 95'teki ihracatını resmen 20 kt/yıl'a kısıtladı; ancak, Guangxi Eyaleti'ndeki kaçakçılık yüzünden, 1994 fiil ihracatı 44 kt'u geçti. İhracat kısıtlamasının sıkılanması, iç envanterin daralması ve iç tüketimin artmasıyla birlikte, Çin HC ihracatının 1993-94 düzeylerine erişmesi mümkün görünmüyor. 1994'te 2.48 \$/lb olan ortalama Sn fiyatının, 1995'te 2.90 \$'a ve 1997'de de 3.30 \$'a çıkması bekleniyor ve tüketimdeki istikrarlı büyümenin stok seviyelerini 20 kt'nun altına çekmesi halinde, bu düzeydeki bir fiyatın, 1985'ten beri gözlenen ikinci en yüksek yıllık ortalamayı temsil edeceği açıklanıyor. Ancak buna rağmen, aynı değer*£1985'teki düzeyinin bile hâlâ % 40 kadar altında olduğu ve bu olgunun da Sn madenciliğinin geçen on yıl boyunca içine düştüğü kasvetli bunalımı vurguladığı bildiriliyor.

ALTIN ARZININ TARZI DEĞİŞİYOR ⁽²⁾

1993'te fiyat uçuculuğunun*) yeniden altın piyasalarına dönüşü ile birlikte, Avrupa ve ABD'li spekülörlere de güven geldi. Ancak genel olarak, 400.- \$/oz'luk fiyat barajının aşılması yönünde herhangi bir emare sezilememesi nedeniyle, 1994'te portföy yatırımları hareketlenmedi.

Geçen yıl Au madenlerinin yeri tedricen de olsa sürekli bir biçimde değişmeye başladı. Dünyanın en büyük üreticisi olma konumunu hâlâ sürdüren G. Afrika'da tenörler düşüyor, maliyetler artıyor ve işletmeler doygunluk noktasına ulaşıyor. Üçüncü büyük üretici olan Avustralya'da ise, üretim büyümesi sürmesine rağmen, şirketlerin birçoğu, arama fonlarını G. Amerika ve GD Asya'nın geri

D ÜNYA PİYASALARINDAN HABERLER

biraktırlmış ülkeleri ile BDT ve D. Avrupa'ya aktarıyorlar; bazı G. Afrika şirketleri de aynı stratejiyi yürütüyor. Çin HC'ndeki yabancı sermaye takviyeli Au üretimi de on yıldır istikrarla büyüyor.

Oldukça fiyat duyarlı olan fabrikasyonun toplam Au talebinin % 85-90'ım karşıladığı ve 1984'te toplam fabrikasyon hacminin yaklaşık % 70'ini oluşturan kuyum imalâtının da —büyük ölçüde, resmî meskukat imalinin aleyhine büyüme kaydederek— 1994'te % 85'e kadar tırmanıp önemini arttırdığı bildiriliyor. Sadece Asya'daki fabrikasyonun, 1994'te dünya Au talebinin % 40'ını karşıladığı ve piyasanın en hızlı büyüyen alt sektörü haline geldiği açıklanıyor. Ayrıca, bu eğilimin daha da devam etmesi bekleniyor. Elektronik sanayisindeki talebin ise, bilgisayar pazarına bağımlı kalacağı ve bu talebin de süreklilik kazanacağı tahmin ediliyor.

1995 başında, ABD \$'nın çöküşü, Meksika'daki bankaların toptan batışı ve BK'daki Barings Bank'ın batışı gibi, geçmişte bir teki bile fiyatları yerinden oynatmaya yetecek şiddette olaylar yaşanmasına rağmen, Au fiyatları fazla etkilenmedi. Piyasada spekülâtif iştah sönmüş gibi görünüyor ve talebi de özellikle Asya'daki kuyum imalâtı sürüklüyor. Fiyatların 1995 süresince 390.- \$/oz'luk ortalama düzeyi koruması bekleniyor.

SODYUMSÜLFAT PİYASASINDA

DURUM KÖTÜYE GİDİYOR ®

Birçok ülkede birden gözlenen ve özellikle Almanya ve BDT'de ciddi boyutlara ulaşan üretim düşüklükleri yüzünden, 1990'da 5,14 Mt/yıl'lık azami düzeye ulaşan dünya Na₂SO₄ üretimi 1993'te 4,35 Mt'a kadar alçaldı. Bununla birlikte, bazı ülkelerde büyüme kaydedildiği; örneğin, O.Doğu'nun deterjan imalindeki gelişmeler sayesinde, 1991'de 144 kt olan İran'daki Na₂SO₄ üretiminin 250 kt'a

tırmandığı ve Kanada'daki üretimin de 1993'te bir miktar arttığı açıklanıyor.

Özellikle proses teknolojisindeki gelişmeler ile yeni ürün formülasyonları yüzünden ihtiyaçların kısıldığı K. Amerika ve B. Avrupa ülkelerinde, belli başlı bütün kullanım alanlarındaki (deterjan, kâğıt ve cam imali) Na₂SO₄ tüketimi düştü. Asya, G. Amerika ve O. Doğu'daki imalât altsektörlerinin ise, anılan değişimlere daha geç tepki göstermesi ve bu bölgelerdeki talebin orta vadede artması bekleniyor. Ne var ki, gelişmiş ülkelerdeki proses eğilimlerinin, birkaç yıl sonra diğer ülkelerde daha etkin olarak hüküm sürmesine ve bu gelişmelerin de sonuç itibarıyla uluslararası ölçekte talep kayıplarına yol açmasına muhakkak gözüyle bakılıyor.

Bütün bunlara rağmen, özellikle yünlüler başta olmak üzere, kumaş boyalarındaki Na₂SO₄ kullanımının artışı nedeniyle, mevcut karamsar durumun biraz daha parlak görüldüğü bildiriliyor. Her ne kadar, anılan kullanımın miktarı birçok ülkede küçük olsa da, boya talebinin toplam hacminin % 20'sini karşıladığı ABD ile Japonya ve Rusya F. gibi önemli tüketici ülkelerde, boya payının büyümesi bekleniyor. Ayrıca, bu eğilimin devam edeceği ve deterjan altsektöründeki kayıplardan fena'çarpılan bazı üreticiler açısından oldukça yararlı alternatif pazar imkânları sağlayacağı tahmin ediliyor.

(1,2,3) Bu haberler, Roskill Information Services Ltd. 'i ve 13 Nisan 1995 tarihli basın bültenlerinden derlenmiştir. Konuyla ilgili daha ayrıntılı bilgiler, aynı firmanın yayınladığı "The Economies of Tin 1995", "Gold: Market Update, Analysis and Outlook" ve "Sodium Sulphate Market Update, Analysis and Outlook" başlıklı raporlar bulunmaktadır.

(*) Fiyat uçuculuğu (price volatility), özellikle fiya dalgalanma genliği yüksek olan metaller için sık sil kullanılan ve fiyatlardaki günlük değişim ortalamasını aylık ortalamaya oranı olarak tanımlanıp "%" ile if ad edilen bti piyasa parametresidir.